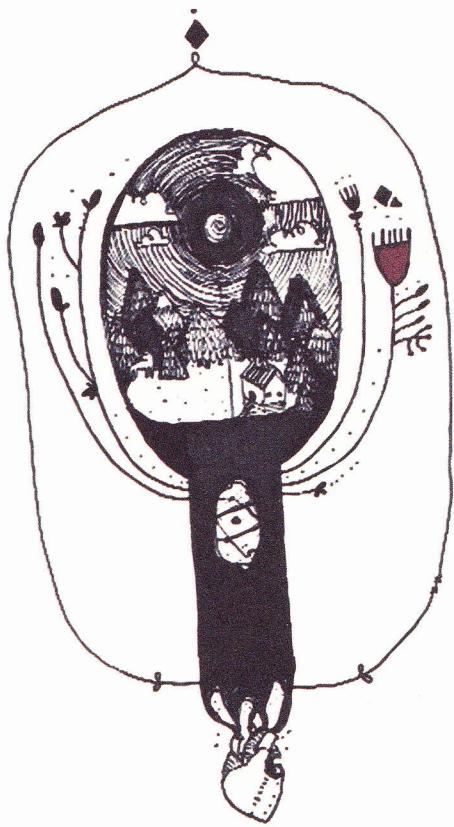

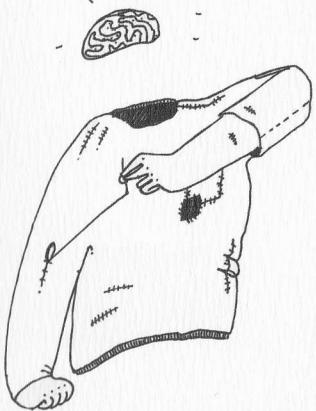

SENECA

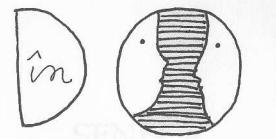
m-ai întrebat de ce

Despre providență
Despre fermitatea înțeleptului

Înteleptul primește unele lovitură,
dar, odată primite,
le învinge, le vindecă și le închide.

Lucius Annaeus

M-AI ÎNTREBAT DE CE

Despre providență
Despre fermitatea înțeleptului

Traducere din limba lată de
Ioana Coste
Viviane Eugenia Păunescu
și Stefanie Păunescu

Eliberă Seneca Lucius Annaeus

CUPRINS

SENECA

Lucius Annaeus

Corănt înainte

Despre caleidoscop

M-AI ÎNTREBAT DE CE

Despre providență

Despre fermitatea înțeleptului

Traducere din limba latină de

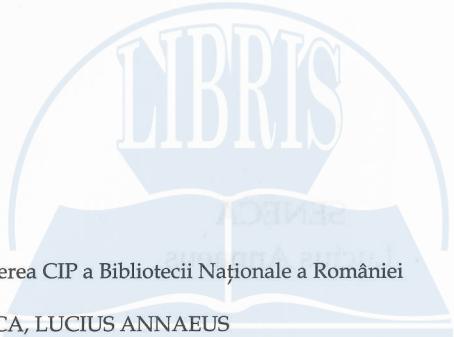
Ioana Costa,

Vichi-Eugenia Dumitru

și Ștefania Ferchedău

Editura Seneca Lucius Annaeus

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SENECA, LUCIUS ANNAEUS

M-ai întrebat de ce:

Despre providență = De providentia

Despre fermitatea înțeleptului = De constantia sapientis / Seneca L.A;

trad.: Ioana Costa, Vichi-Eugenia Dumitru și Ștefania Ferchedău;
desene: Sasha Staicu; coord.: Anastasia Staicu.

Editura Seneca Lucius Annaeus, 2014, București

ISBN 978-606-93594-8-8

I. Costa, Ioana (trad.)

II. Dumitru, Vichi Eugenia (trad.)

III. Ferchedău, Ștefania (trad.)

IV. Staicu, Sasha (il.)

V. Staicu, Anastasia (coord.)

821.124-96=135.1

machetare: Dragoș Tudor

Tipărit la Monitorul Oficial R.A.

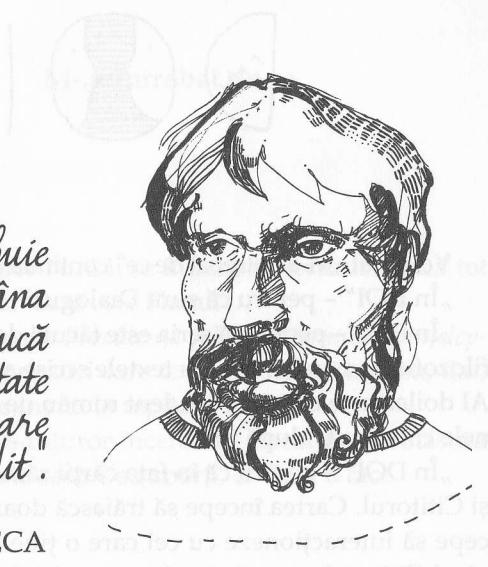
Toate drepturile prezentei ediții sunt rezervate autorilor. Nici o parte din această lucrare nu poate fi reprodusă, stocată sau transmisă sub indiferent ce formă fără acordul prealabil scris al autorilor.

CUPRINS

Cuvânt înainte	7
Despre colecție	8
Despre volum	9
Dialoguri	
Despre providență, <i>De providentia</i>	11
Despre fermitatea înțeleptului, <i>De constantia sapientis..</i>	47
Cuvânt după	
Despre Seneca	104
Despre Lucilius	108
Despre Serenus	108
Note	109
Indice	124
Curente filozofice	
Stoicii	126
Epicurienii	127
Cinicii	128
Însemnările tale	130

Imaginile din această colecție au fost găzduite de Stefan Proscop, Sasha Staicu și Andrei Florin Măcăpanu, elevi la Universitatea Națională de Arte București.

CUVÂNT ÎNAINTE

"Virtutea trebuie să pună mâna și să aducă la realitate lucrurile pe care le-a gândit.

SENECA

Imaginiile din această colecție au fost gândite de Ștefan Procopie, Sasha Staicu și Andrei-Florin Măceșanu, elevi la Universitatea Națională de Arte București.

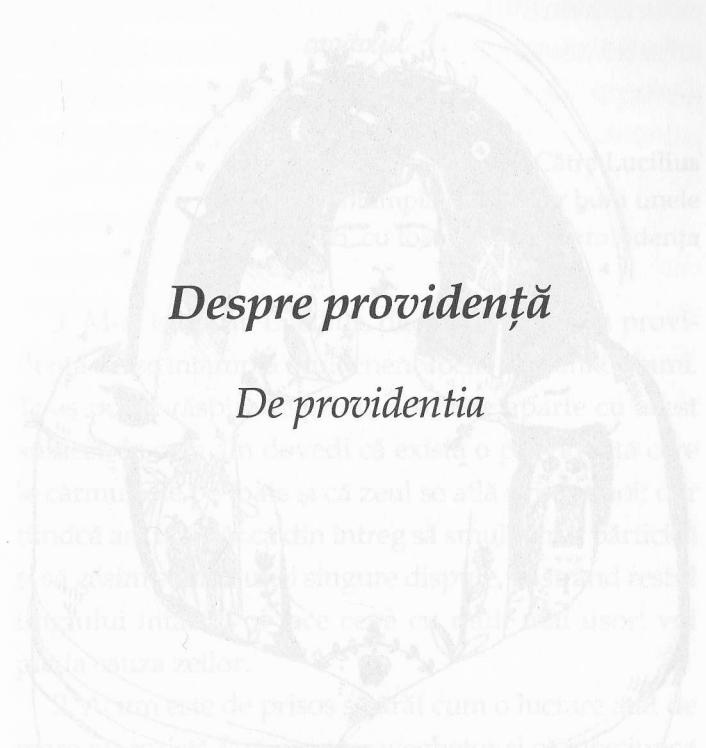

Ioachim în mod sănătos și spălit se "întinde înaintea lui în ușă".
„În DKN” – pe urmă slujitorul său împărătește hârtica
-vîndut într-o vîrstă de 100 de ani în Cetatea Sucevei -
“într-o vîrstă într-o luncă” și său într-o vîrstă de 100 de ani
-lă doarca este un răușor vînditor și bătrân și, într-o rugăciune
“căderea supărăturăii” într-o vîrstă într-o vîrstă de 100 de ani.
„În DKN” o părăsește după ce a cumpărat-o și a plecat în
înțălțat. Cartea moare și trăiește din nou, astăzi ca o
vîrstă de infarctologie, cu rolul care o joacă în viață - Afaceri
- și în viață umană. De la naștere, moarte, la înmormântare.

„Cartea moare și trăiește din nou, astăzi ca o
vîrstă de infarctologie, cu rolul care o joacă în viață - Afaceri

Despre providență

De providentia

Niciodată nu se poate să se spere să venim cu ajutorul unei
“providențe” sau a unei “vîrste”. Nu există o vîrstă care să
ne cearne să ne punem în slujba ei și să ne pună la dispoziție
“vîrsta” său. Într-o vîrstă întregă să nu există săptămâni
nu se va întâmpla niciun singur disperat să fie sănătatea
într-o vîrstă intreagă să fie sănătatea celor sănătoși și
nu există săptămâni să nu există sănătatea celor sănătoși.

Niciodată nu se poate să se spere să venim cu ajutorul unei
“providențe” sau a unei “vîrste”. Nu există o vîrstă care să
ne cearne să ne punem în slujba ei și să ne pună la dispoziție
“vîrsta” său. Într-o vîrstă întregă să nu există săptămâni
nu se va întâmpla niciun singur disperat să fie sănătatea
într-o vîrstă intreagă să fie sănătatea celor sănătoși și
nu există săptămâni să nu există sănătatea celor sănătoși.

„O luerare atât de nuare
stă sub comanda unei legi
eterne... din senințe nici
se nasc fapturi mari.”

capitolul 1.

Către Lucilius

De ce li se întâmplă oamenilor buni unele
neajunsuri, cu toate că există providența

1. M-ai întrebat, Lucilius, de ce – dacă există providență – li se întâmplă multe nenorociri oamenilor buni. Îți-ăș putea răspunde printr-o scriere aparte cu acest subiect, în care am dovedi că există o providență care le cârmuiește pe toate și că zeul se află printre noi; dar fiindcă am hotărât ca din întreg să smulgem o părticică și să găsim soluția unei singure dispute, păstrând restul litigiului intact, voi face ceva cu mult mai ușor: voi pleda cauza zeilor.

2. Acum este de prisos să arăt cum o lucrare atât de mare nu rezistă fără un supraveghetor și că jonctiunea stelelor sau mișcarea lor în direcții diferite nu ține de un impuls accidental; iar cele pe care le pune în mișcare întâmplarea se tulbură de multe ori și grabnic se ciocnesc; această rapiditate, care nu cunoaște obstacol, stă sub comanda unei legi eterne, purtând cu sine sumedenie de lucruri, pe mare și pe uscat, și sumedenie de lumini strălucitoare ce scânteiază la intervale bine rânduite; această ordine nu poate ține de o materie rătăcitoare, iar

elementele care s-au întâlnit accidental păstrează cu mare artă un fel de echilibru: imensa greutate a pământului stă nemîscată și privește fuga grăbită a cerului de jur împrejurul său, iar mările revărsate în văi înmoiaie pământul fără să simtă vreun spor adus de fluvii; din semințe mici se nasc făpturi mari.

3. Nici măcar acele fenomene care par confuze și nesigure – mă refer la ploi, la nori, la descărcările de fulgere și la râurile de foc care se revarsă din crestele spintecate ale munțiilor, zgâlțaielile solului nesigur și altele, pe care spațiul tumultuos al universului le îndreaptă asupra pământului – nu au loc fără motiv, oricât de neprevăzute ar fi, ci își au cauzele lor; la fel, fenomenele care sunt socotite miraculoase, pentru că apar în alte locuri decât cele obișnuite (cum ar fi apele calde în mijlocul valurilor și neașteptatele întinderi ale insulelor ce se ridică din marea cea largă).

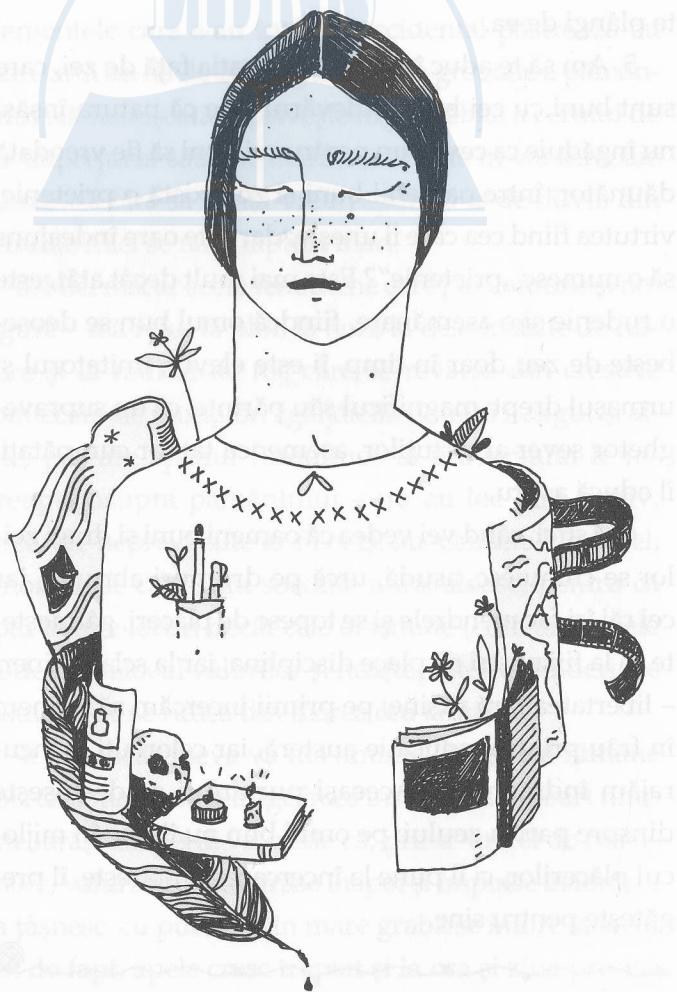
4. Iar dacă cineva va lua aminte că țărmul rămâne gol când marea se retrage în ea însăși și că în scurt timp este iarăși acoperit, va crede că, printr-un fel de rostogolire, valurile ba sunt trase înapoi și împinse înăuntru, ba țăsnesc cu putere și în mare grabă se întorc la locul lor: de fapt, apele cresc treptat și la ora și ziua precisă vin mai mari sau mai mici, după cum le-a atras astrul selenar, care ține în voia sa revărsarea Oceanului. Să lăsăm aceste discuții pentru timpul lor, cu atât mai mult cu cât tu nu ai îndoieri în privința providenței, ci

te plângi de ea.

5. Am să te aduc înapoi la simpatia față de zei, care sunt buni cu cei buni. Adevărul este că natura însăși nu îngăduie ca ceva bun pentru cei buni să fie vreodată dăunător: între oamenii buni și zei există o prietenie, virtutea fiind cea care îi unește; dar este oare îndeajuns să o numesc „prietenie”? Este mai mult decât atât, este o rudenie și o asemănare, fiindcă omul bun se deosebește de zeu doar în timp, îi este elevul, imitatorul și urmașul drept: magnificul său părinte, ca un supraveghetor sever al virtuților, asemenea taților cumpătați, îl educă aspru.

6. Astfel, când vei vedea că oameni buni și dragi zeilor se chinuiesc, asudă, urcă pe drumuri abrupte, iar cei răi își fac mendrele și se topesc de plăceri, gândește că la fiili noștri ne place disciplina, iar la sclavii tineri – libertatea fără rușine; pe primii încercăm să îi ținem în frâu printr-o educație austera, iar celorlalți le încurajăm îndrăzneala. Aceeași purtare și se deslușește dinspre partea zeului: pe omul bun nu îl ține în mijlocul plăcerilor, ci îl pune la încercare, îl întărește, îl pregătește pentru sine.

O lucrare atât de mare stă sub comanda unei legi eterne; din semințe mici se nasc făpturi mari.

„Nu este important ce anume suporti, ci în ce fel.”

capitolul 2.

1. „De ce au parte oamenii buni de multe piedici?” Unui om bun nimic rău nu i se poate întâmpla: cele potrivnice nu se amestecă. Sunt atâtea râuri, atâtă șuvi de apă din ploile care se revarsă de sus și atâtea izvoare tămăduitoare – și totuși nu schimbă gustul mării și nici măcar nu o fac mai dulce; la fel, năvala împrejurărilor potrivnice nu transformă sufletul unui om puternic: el rămâne în picioare și, orice i se întâmplă, și-l face al său. El este, de fapt, mai puternic decât toate cele din afară.

2. Nu spun că nu le simte, ci că le învinge și, altminteri, liniștit și calm, se ridică împotriva a tot ce se întâmplă. Consideră drept încercări toate împrejurările potrivnice. Cine oare – bărbat fiind și înclinat către o viață morală – nu primește cu placere o trudă pe măsură și nu este gata pentru îndatoririle sale, chiar primejduindu-se? Si cărui om vrednic o viață fără ocupație nu-i este pedeapsă?

3. Îi vedem pe atleți, care se îngrijesc de forțele lor, că se încăieră la luptă cu cei mai puternici și le cer parțenerilor de antrenament să își folosească toate forțele împotriva lor; suportă să fie tăiați și loviți și, dacă nu își găsesc un rival pe măsură, înfruntă mai mulți deodată.

4. În lipsa unui adversar, bărbăția lâncezește: măreția

și forță și le probează abia atunci când puterea de a îndura îi dezvăluie valoarea. Știi probabil că la fel trebuie să facă oamenii buni, să nu se teamă de împrejurările aspre și dificile și nici să nu se plângă de soartă; din orice li se întâmplă să ia partea bună, să îl prefacă într-un bine. Nu este important ce anume suportă, ci în ce fel.

5. Nu vezi că tații își arată afecțiunea într-un fel, iar mamele într-alt fel? Primii poruncesc ca fiile lor să fie împinși către studiu devreme, și nici în zilele de sărbătoare nu îi lasă să stea fără ocupație, storcându-i de su-doare și uneori de lacrimi; mamele, în schimb, vor să îi încalzească la piept, să îi țină la adăpost, la umbră, să nu fie mâhniți niciodată, nicicând să nu plângă, nici să trudească.

6. Față de cei buni, zeul are purtarea unui tată, ține la ei bărbătește și le spune: „Trebuie să aibă parte de muncă, suferințe, eșecuri, ca să dobândească adevărata putere.” Corpurile îngrășate de trândăvie stau în lâncezeală și nu doar truda, ci și mișcarea ori propria lor greutate le lasă cu totul fără vlagă. O prosperitate ce nu a cunoscut vătămare nu poate face față niciunei loviturii; în schimb, cel care s-a confruntat necontenit cu propriile-i greutăți s-a întărit prin suferință și nu mai cedează în față niciunui rău, ci, chiar căzut, luptă în genunchi.

7. Tu te miri că acel zeu, care îi îndrăgește atât de mult pe cei buni, care vrea ca ei să devină cu totul buni și virtuoși, le atribuie o soartă chinuitoare ? Pe

mine unul nu mă miră că uneori zeii sunt mânați de dorința de a privi cum niște oameni de seamă se luptă cu o nenorocire.

8. Noi, oamenii, suntem uneori încântați să vedem cum un Tânăr, cu un curaj plin de fermitate, a prins în suliță fiara care se năpustește asupră-i, cum, fără frică, a ținut piept atacului leului; cu atât este mai placut spectacolul, cu cât este mai nobil cel care îl împlinește. Numai că nu acestea – fapte copilărești, distracții frivole ale omului – au darul de a atrage privirile zeilor.

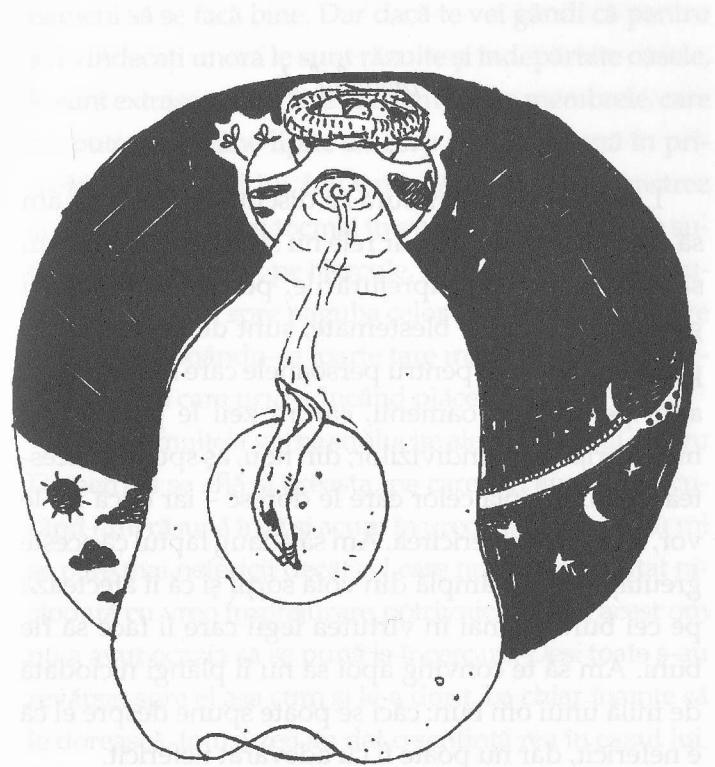
9. Iată însă un spectacol demn de privirea zeului care își contemplă creația! iată o confruntare demnă de un zeu – un om curajos măsurându-se cu o soartă potrivnică, cu atât mai mult cu cât el însuși a stârnit-o. Nu știi, spun drept, ce priveliște mai frumoasă ar avea Iupiter pe pământ, dacă ar vrea să își îndrepte atenția într-acolo, decât să îl vadă pe Cato, după ce partidul îi fusese zdrobit (și nu doar o singură dată), ținându-se cu toate acestea drept, între ruinele statului.

10. „Chiar dacă,” spune el, „toată lumea a ajuns în puterea unui singur om, chiar dacă pământurile stau sub paza legiunilor, mările sub paza flotelor, iar armata lui Cezar asediază porțile, totuși Cato are o cale de scăpare; cu o singură mâna își va deschide drum larg către libertate. Această sabie, nepătată și fără prihană, chiar în vremea războiului civil, va face în cele din urmă un serviciu bun și nobil: libertatea pe care nu i-a putut-o da patriei

i-o va da lui Cato. Încearcă să duci la împlinire, suflete al meu, opera pe care ai planuit-o îndelung; smulge-te din treburile omenești. Petreius și Iuba s-au înfruntat și acum zac întinși la pământ, uciși unul de mâna celuilalt; întâlnirea lor cu soarta a fost curajoasă și aleasă, însă nu se potrivește cu măreția noastră. Pentru Cato era deopotrivă nedemn să ceară de la vreun om fie moartea, fie viață."

11. Pentru mine este limpede că zeii l-au privit cu mare bucurie pe acel bărbat, cu totul lipsit de milă în răzbunarea sa, atunci când a arătat grijă față de salvarea celorlalți și a aranjat fuga celor care pleau; atunci când, în ultima noapte a vieții lui se îndeletnicea cu studiul; atunci când și-a înfipt sabia în pieptul sacru; când își risipea măruntaiele și își smulgea, cu propria mâнă, acea suflare preașfântă care nu merita să fie pângărită prin sabie.

12. Înclin să cred că tocmai din acest motiv lovitura nu a fost prea bine țintită și nici eficace: pentru zei nu a fost de ajuns să îl privească pe Cato o singură dată. Forța spiritului i-a fost ținută în loc, pentru a fi pusă la încercare și chemată înapoi, să se arate într-o împrejurare și mai grea; căci ai nevoie de mai mult curaj să iezi în piept pentru a doua oară moartea. De ce nu și-ar privi cu placere învățăcelul, ieșind din viață într-o moarte atât de glorioasă și de memorabilă? Moartea îi consacră pe aceia, iar sfârșitul le este elogiat chiar și de cei care se tem de ei.

„Lucrurile ce par reale nu sunt de fapt așa.”